

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej w przedmiocie budowy gmachu na pomieszczenie
Wysokiego Sejmu i biór Wydziału krajowego.

Komisyja administracyjna mając sobie polecane do zbadania sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie budowy gmachu na pomieszczenie Sejmu i biór Wydziału krajowego, nie może poprzestać na sprawdzeniu cyfr zestawionych i wniosku, aby Wysoki Sejm przyjął sprawozdanie do wiadomości, ale ma sobie za obowiązek nie tylko jak najściślej sprawdzić i ocenić roboty, osądzić jak dalece Wydział pod względem artystycznym i technicznym trzymał się wskazówek Sejmu, przekonać się, czy oszczędność panowała przy tak wielkiej fabryce; ale nadto przybliżenie obrachować, czy reszta funduszu, którym Sejm wyposażył fabrykę, wystarczy, aby dzieło doprowadzić do skutku bez nowych dla kraju ciężarów. Z góry w obec obaw, jakie panują i zarzutów, jakie powstać mogą, komisyja oświadcza, iż zgola dziś nie wchodzi ani wchodzić będzie w rozbiór pytania, czy fabryka była na czasie albo nie, czy fundusz wykazany Sejmowi w r. 1877 był idealny albo rzeczywisty, czy stanowił dla Wydziału kapitał obrotowy, którym jedynie mógł się posługiwać: wszystkie te pytania zapewne bardzo ważne nie wchodzą w zakres działania komisyi, która jedynie badała i referować będzie:

1. Czy Wydział artystycznie i technicznie zadość uczynił poleceniom Sejmu.
2. Czy i dla czego przekroczył niektóre pozycye.
3. Czy przy tych robotach zachował należyłą oszczędność.
4. Jak się ma pozostałość funduszu, którym fabrykę gmachu wyposażono do robót, które muszą być wykonane, aby gmach uznać za wykończony, a do przyjęcia Sejmu i Wydziału zdalny.

Ad I. Komisyja udawszy się na grunt i zwiedziwszy całą budowę gmachu aż do najmniejszych szczegółów, przekonała się: *a)* że nie podobna było więcej w tak krótkim czasie zrobić i że jest uzasadniona nadzieja i nawet pewność, że gmach cały stosownie do życzenia Sejmu będzie gotowym na dzień 1. Sierpnia 1881 roku; *b)* że stan obecny fabryki zupełnie zgodny ze sprawozdaniem Wydziału pod liczbą A, tak co do robót wykonanych, jak i wykonać się mających.

Ad II. Wydział przekroczył w istocie niektóre pozycye kosztorysu, ale przekroczyć je musiał, wykonywując albo wprost albo pośrednio wysokiej Izby rozkazy: żadnego z tych przekroczeń żałować nie przyjdzie, każde było konieczne, a opłaci się trwałością budynku, albo świadectwem o dobrym epoki naszej smaku.

Ad III. Pomiedzy powodami, które skłoniły Sejm w 1877. roku do zarządzenia rozpoczęcia robót, było częściowe bezrobocie, a ztąd niższe ceny materyału i robotnika. Jakkolwiek rozpoczęcie tak wielkiej jak gmach fabryki, wpłynęło na podniesienie cen przeciętnych, to jednak stosunkowo komisya uważa je za dosyć niskie. Oddając sprawiedliwość co do tego Wydziałowi i zarządowi fabryki, nie może jednak zdać sobie sprawy, czemu na gzymsy i ozdoby zamiast cegły gzymsowej wytłaczanej fabrycznie maszyną, przecinało każdą cegłę młotkiem z niemałą stratą czasu, kosztu i materyału. Mimo tego szczegółu, który nie uszedł oka komisyi, czuć w całym zarządzie pewną sprężystość i moralny nastrój, który oszczędności jest najlepszą rękojmią. Wysoki Sejm przekona się niżej w cyfrach, czy ta oszczędność była dostateczną i skuteczną.

Wysoka Izba przypomnieć sobie raczy, że przyjmując plany p. Hochbergera, komisya wniosła odmiany przyjęte przez Wys. Sejm, mianowicie: użycie blachy cynkowanej na pokrycie; podwyższenie pierwszego i drugiego piętra o 25 ctm.; podwyższenie budynków w cokole; zmiana gzymsu cynkowego na kamienny, powiększenie okien 2go piętra, schody kamienne strychowe. Roboty te dodatkowe kosztowały jak zobaczymy 44,160 zł., ale zaprawdę nigdy pieniądź lepiej użyty nie był. Bez tych odmian budynek perspektywnie na przeciw wznoszącego się gruntu Jezuickiego ogrodu, byłby żadnego nie robił wrażenia: gorszącym by też było użycie cynku na gzymsy. Można zgoła nie budować, ale beczęścić piękne kształty podłym materyałem, ubliżałoby godności kraju.

Sejm oddał nadzór robót komitetowi artystyczno-technicznemu i upoważnił go, czy do odmian czy dodatków nie objętych kosztorysem; w ślad poleceń komitetu dano rynny skrzynkowe, tragarze żelazne, balustradę kamienną, odrenowano budynek i dano gzyms od ulicy Kościuszki, który zaprawdę duszę każdego znawcy radością przejąć musi.

Ad. IV. Odpowiedź na pytanie co do stosunku, jaki zachodzi pomiedzy pozostałym funduszem, wykazanym w sprawozdaniu tak z działu na budowę jak i na administracyą w sumie 253,689 zł. na dniu 15. Maja r. b., a robotami, które koniecznie muszą być wykonane, aby gmach był oddany na publiczny użytek, jest niesłychanie trudną, bo ostatnie wykończenie gotuje nieraz niespodzianki nawet dla wytrawnych architektów. Zważając jednak, że niektóre roboty ziemne i rzeźbiarskie kosztorysu nie przekroczyły, nawet przedstawiają oszczędność, że na rachunek inny znacznie już forsuzowano, można dzielić nadzieje Wydziału, że koszta fabryki o ile w szczegółach prelininowano przeznaczonym funduszem pokryte zostaną. Aby jednak Wysokiego Sejmu niezostawiać w niepewności, komisya porównawszy z pozycyami kosztorysu kwoty na rachunek już wydane, należytości pozostające sumuje, a te jako mniej więcej pewne do wypłaty posłużą za podstawę do przybliżonego rachunku.

Roboty ziemne:

Preliminowano	.	.	.	8.161 zł.	
wydano	.	.	6.713 zł.		
w przybliżeniu do wydania	.		500 „		
		Razem	.	7.213 „	
				Oszczędność	948 zł.

Roboty murarskie (objęte 12. pozycyami:)

Preliminowano	.	.	.	424.000 zł.	
wydano	.	.	402.659 zł.		
w przybliżeniu do wydania	.		81.341 „		
		Razem	.	484.000 „	
				Przekroczono	64.000 zł.
				Do przeniesienia	948 zł. 64.000 zł.

Z przeniesienia 948 zł. 64.000 zł.

Roboty kamieniarskie :

Preliminowano	91.807 zł.	
wydano	87.032 zł.	
do wypłaty	7.500 „	
Razem	94.532 „	
	Przekroczone	2.725 zł.

Roboty rzeźbiarskie w ogóle :

Preliminowano	118.868 zł.	
wydano	47.127 zł.	
do wydania	51.222 „	
Razem	98.349 „	
	Oszczędność	20.519 zł.

Roboty ciesielskie :

Preliminowano	27.725 zł.	
wydano	27.407 zł.	
do wydania	6.678 „	
Razem	54.085 „	
	Przekroczone	6.360 zł.

Roboty stolarskie :

Preliminowano	54.276 zł.	
wydano	20.153 zł.	
do wydania	32.154 „	
Razem	52.307 „	
	Oszczędność	1.969 zł.

Roboty ślusarskie i konstrukcje żelaza :

Preliminowano	89.589 zł.	
wydano	65.801 zł.	
do wydania	27.068 „	
Razem	92.869 „	
	Przekroczone	3.280 zł.

Roboty blacharskie :

Preliminowano	28.144 zł.	
wydano	20.597 zł.	
do wydania	19.200 „	
Razem	39.797 „	
	Przekroczone	11.653 zł.

Do przeniesienia 23.436 zł. 88.018 zł.

Z przeniesienia 23.436 zł. 88.018 zł.

Roboty lakiernicze :

Preliminowano	4.760 zł.	
wydano	500 zł.	
do wydania	4.800 „	
Razem	5.300 „	
	Przekroczono	540 zł.

Roboty szklarskie :

Preliminowano	13.937 zł.	
wydano	6.029 zł.	
do wydania	6.226 „	
Razem	12.255 „	
	Oszczędność	1.682 zł.

Pompowanie wody :

Preliminowano	1.500 zł.	
wydano	3.527 zł.	
	Przekroczono	2.027 zł.

Wodociągi, Watterklosety i muszle :

Preliminowano	16.048 zł.	
wydano	5.160 zł.	
do wydania	12.387 „	
Razem	17.547 „	
	Przekroczono	1.500 „

Oświetlenie :

Preliminowano	20.000 zł.	
do wydania	12.530 „	
	Oszczędność	7.470 zł.

Roboty nieprzewidziane :

Preliminowano	21.544 zł.	
wydano	25.257 zł.	
do wydania	4.287 „	
Razem	29.544 „	
	Przekroczono	8.000 „

Drenowanie w budynku :

do wydania		1.300 „
	-32.588 zł.	101.385 „
oszczędność na modelach i balustradach	-11.765 „	
	44.353 „	44.353 „

W ogóle przekroczono 57.032 zł.

Z powyższego obrachowania okazuje się, że kosztorys przekroczony będzie o sumę 57.032 zł. 56 1/2 ct. Ponieważ zaś roboty dodatkowe polecane przez W. Sejm i uchwalone przez Komitet budowy

wynoszą 59.072, przekroczenie zatem kosztorysu nie powinno być znaczne. Komisya z uwagi, że z dniem 15. maja b. r. stan kredytu budowy wynosił aktywów 236.198, przypuszczalnie zaś, do wykonania gmachu potrzeba będzie jeszcze w ogóle 293.230 zł., wnosi, że koszta fabryki tak jak była dotąd prowadzoną nie przekroczą sumy preliminowanej, albo przekroczą ją o bardzo małą kwotę, mianowicie o koszt nakazanych przez Sejm i Komitet budowy robót — który też musi być nowym pokryty kredytem.

B. Część finansowa.

Dla zrozumienia dokładnego sprawozdania Wydziału krajowego i allegatów, które je objaśniają i usprawiedliwiają, komisya winna przypomnieć, że uchwałą z d. 23. sierpnia 1877. roku Wys. Sejm ustanowił fundusz budowy gmachu sejmowego w sumie 964.000 złr. a na koszta administracyi 50.000 razem 1,014.000 złr. Przeznaczając na uposażenie tego funduszu pozostałość z roku budżetowego 1875. i 76. w kwocie złr. 867.762 wraz z odsetkami, obciążył go równocześnie obowiązkiem pokrycia niedoborów z lat 1876. i 1877., które wraz z kosztami wygotowania planów wynosiły 123.101 złr. Jakkolwiek zatem dotacya pierwiastkowa 867.762 złr. urosła z procentów i dochodów realności do 1,005.301, to jednak od niej należy odjąć wyżej wzmiankowane 123.101 złr., tak, że fundusz którym Wydział krajowy dysponował wynosi istotnie sumę 882.199 złr., do której doliczywszy należne od Brykzyńskiego 7.144 złr., rozporządzalna suma w ręku Wydziału krajowego była 889.343.

Zachodzi przeto znaczna różnica pomiędzy zawotowaną sumą 1,014.000 złr. a rzetelnym funduszem, którym mógł Wydział dysponować 889.343 zł. Chociażby zatem Wydział nie był przekroczył kosztorysem wyrachowanej a przez Wys. Sejm zawotowanej sumy 1,014.000 złr., to zawsze Wys. Sejm musiałby wyposażyć fabrykę dodatkowo sumą 124.656 złr., i to tłumaczy różnicę jaka zachodzi pomiędzy wykazanym jako stan czynny kredytem w dniu 15. maja b. r. 236.198 złr. a w naturze istniejącym funduszem budowy wykazanym pod tąż datą 129.032 złr.

Konkluzya. Z długiego tego zestawienia cyfr i rozbioru sprawozdania Wydziału okazuje się, że ponieważ pierwiastkowo fundusz na budowę gmachu sejmowego przeznaczony wynosił 1,014.000 złr., na poczet zaś tej sumy Wydział krajowy odebrał tylko 867.762, który jakkolwiek fruktyfikowany i powiększony dochodem z realności nie przeszedł nigdy cyfry 1,005.301 złr., z której na niedobory odeszło 123.101 zł., fundusz przeto budowy gmachu, jeżeli ma być wykonanym, musi być powiększony nową dotacyą wynoszącą 190.873 złr. Komisya miała sobie za obowiązek, jakkolwiek utrudzający przedstawić W. Izbie rachunkowy ten obraz, aby wiedziała, jakie jeszcze na dochodach kraju ciężać mają wydatki.

Lwów, dnia 24. czerwca 1880.

Przewodniczący :

Bartmański w. r.

Sprawozdawca :

Paweł Popiel w. r.

B. Typo literny

Z drukarni Anny Wajdowiczowej (pt. Poremby), Lwów, Rynek 1. 9.
Pod zarządem Szczęsnego Bednarskiego.
